

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร: แนวคิดและประสบการณ์ Agritourism: Concept and Experiences

- เจษฎา นกน้อย
- สาขาวิชาบริหารธุรกิจ
- คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ
- มหาวิทยาลัยทักษิณ
-
- **Chetsada Noknoi**
- Department of Business Administration
- Faculty of Economics and Business Administration
- Thaksin University
- E-mail: cnoknoi@hotmail.com

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นแนวคิดที่ต้องการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมที่มีความเหมาะสมเพื่อสร้างความยั่งยืนในกับภาคเกษตรกรรม โดยเป็นการเชื่อมโยงภาคการเกษตรและวิถีชุมชนเข้ากับการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าและความสามารถทางการแข่งขัน ก่อให้เกิดการอนุรักษ์และส่งเสริมการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้เกษตรกรมีทางเลือก มีรายได้เพิ่มขึ้น เกิดความรักความภาคภูมิใจวัฒนธรรม วิถีชีวิต และอาชีพของตนเอง อันจะส่งผลต่อการสืบทอดและอนุรักษ์อาชีพเกษตรกรรมในระยะยาว บทความนี้เริ่มต้นอธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แล้วจึงอธิบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและข้อควรคำนึงถึง และกล่าวถึงลักษณะและรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และในตอนท้ายยกตัวอย่างประสบการณ์ในต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเกษตรกรไทยที่จะนำไปพัฒนาพื้นที่การเกษตรของตนต่อไป

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยว

Abstract

Agritourism is a concept that needs to develop and sustain agricultural sector. It is a way for communities to bring together agriculture and tourism that increases the value and competitiveness of the operations. It also contributes to environmental preservation and the promotion of sustainable development. Agritourism provides farmers with another way to increase revenue while displaying love and pride in their cultures, lifestyles and careers. In the long term, this will positively affect heritage preservation and sustainable agriculture. This article explains the concept of agritourism and describes how to develop agritourism and what should be taken into consideration. It also describes the type and form of agritourism activities. At the end, it presents experiences from foreign countries and this will benefit Thai farmers and related agencies in developing their farmlands.

Keywords: Agritourism, Tourism, Tourism Management

บทนำ

ในสายตาของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ประเทศไทย เป็นสถานที่ที่น่าท่องเที่ยวด้วยจุดแข็งด้านภูมิประเทศ และวัฒนธรรม แต่ด้วยเหตุผลด้านเศรษฐกิจและสถานการณ์ทางการเมืองส่งผลกระทบอย่างมากต่อสถานการณ์การท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว (สุดถนนม ตันเจริญ, 2556: 2) อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันถือว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยยังมีบทบาทอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ สามารถสร้างเงินตราต่างประเทศได้นับล้านล้านบาท ในแต่ละปี โดยในปี 2557 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยขยายตัวถึงร้อยละ 12 และสร้างรายได้เข้าประเทศได้กว่า 1.16 ล้านล้านบาท (สถานีวิทย์กระจายเสียงแห่งประเทศไทย, 2557) ทำให้เกิดการจ้างงาน และการกระจายรายได้ไปสู่อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้มีการนำความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ เกิดการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การสร้าง

ระบบสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและประชาชนในประเทศ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2550: 4)

ปัจจุบันรูปแบบการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป อันเนื่องมาจากวันหยุดของประชากรในประเทศที่พัฒนาแล้วเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับรสนิยมที่เปลี่ยนแปลงไป นักท่องเที่ยวแสวงหาประสบการณ์ที่แปลกใหม่ ประกอบกับบริษัทนำเที่ยวมีความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ทำให้การท่องเที่ยวแบบเดิมที่มีสูตรในการเสนอขายสินค้าที่ดีที่สุดและทำกำไรสูงสุด โดยมีมาตรฐานการบริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกสุขสบายเหมือนกับอยู่ที่บ้านของตนเอง เปลี่ยนมาเป็นการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่ผลกำไรไม่ได้ขึ้นกับขนาดทางเศรษฐกิจอีกต่อไป นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเองหรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มากขึ้น หลีกเลี่ยงการเดินทางเป็นกลุ่มใหญ่ แสวงหาประสบการณ์จากธรรมชาติ มีความเอื้ออาทรต่อสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ธรรมชาติ

มากขึ้น (Poon, 1994: 91) ดังผลการศึกษาการท่องเที่ยวในประเทศออสเตรเลียที่พบว่า นักท่องเที่ยวถึงร้อยละ 60 ชอบการท่องเที่ยวสีเขียว พักโรงแรมเล็ก ๆ หรือบ้าน สนใจที่จะเยี่ยมชมธรรมชาติและวัฒนธรรม หลีกเลี่ยงแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก (Hui, 1990: 27)

วิกฤตของภาคเกษตรกรรมกับโอกาสที่เกิดขึ้น

วิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยมีความผูกพันกับภาคเกษตรกรรมมาช้านาน เพราะประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม มีสภาพพื้นที่ที่สมบูรณ์ตามธรรมชาติ มีความหลากหลายของพันธุ์พืชเขตร้อน ลักษณะการประกอบอาชีพทางการเกษตร ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดแทรกอยู่ทั้งในกระบวนการผลิตทางการเกษตรและวิถีชีวิตของชุมชน ได้ผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สวยงามและแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค ภูมิสังคมของแต่ละเผ่าพันธุ์ จนเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (วันทนา ฉิมบ้านดอน, 2552: 1) อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันภาคเกษตรกรรมของไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ สถานการณ์ทั้งในระดับโลกและระดับประเทศได้ส่งผลกระทบต่อวิถีการผลิตและวิถีการบริโภค ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรไทยอย่างมาก ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง และความผันผวนทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อม อาจกล่าวได้ว่า ภาคเกษตรกรรมของไทยกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน พร้อม ๆ กับการเผชิญกับปัญหาความยากจน อันเกิดจากความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจ ปรากฏการณ์ของปัญหาที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรไทยนับวันจึงยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ (วรการ สุตาแก้ว, 2555: 2) ไม่ต่างจากประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศที่เกษตรกร

รายย่อยต้องเผชิญกับปัญหาที่ทำนายหลายประการ ได้แก่ การแข่งขันเรื่องราคา การจัดหาแหล่งเงินทุน ตลอดจนเทคโนโลยีในการผลิต (Che, Veeck, and Veeck, 2005: 228)

การอนุรักษ์วิถีการดำเนินชีวิตแบบเกษตรกรรมดั้งเดิมของไทยไม่ให้ล่มสลายไปตามการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยการสร้างจุดขายให้วิถีเกษตรกรรมไทย เพื่อดึงดูดให้ผู้คนต่างถิ่นสนใจเข้ามาเยือนเพื่อหาประสบการณ์แปลกใหม่ให้แก่ตนเอง ประกอบกับแนวโน้มการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่ปรับเปลี่ยนมามุ่งเน้นการท่องเที่ยวทางเลือกมากขึ้น เนื่องจากการท่องเที่ยวกระแสหลัก หรือการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) ในอดีต ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นเพิ่มรายได้และตอบสนองต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก นโยบายด้านการท่องเที่ยวของไทยจึงต้องปรับเปลี่ยนมาใช้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ที่เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) เพราะเป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบแหล่งธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และยังมีรูปแบบที่หลากหลายกันไปตามความเหมาะสมของพื้นที่ โดยรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของเกษตรกรไทยมากที่สุดก็คือ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือ Agritourism หรือบางคนอาจจะเรียกว่า Agrotourism, Farm Tourism, Farm-Based Tourism หรือ Rural Tourism (Phillip, Hunter, and Blackstock, 2010: 755) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากแนวคิดที่ต้องการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมที่มีความเหมาะสม (วันทนา ฉิมบ้านดอน, 2552: 2) ซึ่งเชื่อว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสร้างความยั่งยืนให้กับภาคเกษตรกรรม อีกทั้งจะเป็นการกระจายรายได้สู่ภาคประชาชนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นตัวขับเคลื่อน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเป็นเครื่องมือสำคัญหนึ่งในการแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกร เพราะนอกจากจะสร้างรายได้แล้ว ยังช่วยให้เกษตรกรสามารถรักษาพื้นที่ทางการเกษตรซึ่งเป็นพื้นที่ทำกินของตนเอาไว้ได้ อีกทั้งยังช่วยให้พวกเขาสามารถคงวิถีการดำเนินชีวิตแบบชนบทต่อไป (Barbieri, 2010: 6) ทั้งนี้เพราะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการบูรณาการการท่องเที่ยวกับการเกษตรเข้าด้วยกัน นับเป็นการเชื่อมโยงภาคการเกษตรและวิถีชีวิตชุมชนเข้ากับการท่องเที่ยว เป็นการขยายฐานภาคบริการในโครงสร้างการผลิตของประเทศ เพื่อเพิ่มมูลค่าและความสามารถทางการแข่งขัน เพราะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นอีกหนึ่งทางเลือกทางการท่องเที่ยว อีกทั้งก่อให้เกิดการอนุรักษ์และส่งเสริมการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้เกษตรกรมีทางเลือก มีรายได้เพิ่มขึ้น เกิดความรัก ความภาคภูมิใจ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และอาชีพของตนเอง อันจะส่งผลต่อการสืบทอดและอนุรักษ์อาชีพเกษตรกรในระยะยาว (ปารณีย์ ศรีสวัสดิ์, 2553: 17)

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่งได้รับความนิยมเมื่อไม่นานมานี้ อันเป็นผลมาจากแรงผลักดันทั้งจากอุปสงค์และอุปทาน ทางด้านอุปทาน แรงกดดันทางเศรษฐกิจทำให้เกษตรกรต้องหาวิธีการใหม่ ๆ ในการเพิ่มรายได้ ทั้งจากธุรกิจเกษตรเองและการทำธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ขณะที่ทางด้านอุปสงค์นั้นเกิดขึ้นจากการที่ประชาชนสนใจกิจกรรมทางการเกษตรเพิ่มมากขึ้น (Carpio, Wohlgenant, and Boonsaeng, 2008: 257) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวอนุรักษ์ ซึ่งหมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวชนบท โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว เป็นการนำ

เอาทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชนและตัวเกษตรกร การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยง เพื่อชื่นชมความสวยงามความสำเร็จ เพื่อให้ได้ความรู้และประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม (สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2554)

ประเทศไทยเริ่มเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปี พ.ศ. 2540 โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้มีโครงการท่องเที่ยวเกษตรต้อนรับปีท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2541-2542 ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการท่องเที่ยวประเภทดังกล่าวเกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดการแก้ปัญหาการว่างงานของคนในชนบท อันเนื่องมาจากสถานะเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นการกระจายรายได้อีกทางหนึ่ง (วรพล วัฒนเหลืออรุณ, 2544: 1) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรถือได้ว่าเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรยากาศวิถีชีวิตแบบชนบทที่ใช้ภูมิปัญญาทางการเกษตรที่มีมาอย่างช้านาน ประกอบกับความเหมาะสมทางด้านสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม ทำให้ประเทศไทยมีความได้เปรียบทางศักยภาพของการท่องเที่ยวประเภทนี้อย่างสูง การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เกษตรกรได้รับประโยชน์เพิ่มมากขึ้นจากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ทั้งในเรื่องของรายได้ที่เพิ่มขึ้น การส่งเสริมสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ และยังสามารถสร้างอาชีพใหม่ให้กับเกษตรกรได้อีกด้วย (วรการ สุตาแก้ว, 2555: 2)

ในการพัฒนาแหล่งเกษตรกรรมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืนนั้น นอกจากสภาพพื้นที่จะต้องมีความเหมาะสมแล้ว ยังต้องส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วย โดยเริ่มจากการร่วมคิด ร่วมวางแผน ตลอดจนสร้างแนวทางและเป้าหมายในการพัฒนา ร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สร้างพลังชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว อันจะเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจ รักและหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยว นำไปสู่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน ไม่ว่าจะเป็นในด้านทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมให้คงไว้เพื่อประโยชน์ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มีโอกาสได้เรียนรู้วิถีการเกษตร กระบวนการผลิต และลิ้มลองผลผลิตที่สดใหม่จากแหล่งผลิต (นาตยา ธนพลเกียรติ, 2547: 2) ซึ่งนอกจากจะได้รับความเพลิดเพลินแล้วยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับกลับไปประยุกต์ใช้หรือประกอบอาชีพได้ เหนือสิ่งอื่นใดประโยชน์ที่ได้รับมากกว่านั้น ก็คือ การได้หวนกลับไปค้นหา เรียนรู้ เข้าใจ และภาคภูมิใจกับอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นรากฐานของแผ่นดินไทย และภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2546: 5)

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2544: 11) ระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อันประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวตลอดจนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จะหมายถึง สภาพทางกายภาพของทรัพยากร ซึ่งอาจเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ หรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นตลอดจนวัฒนธรรมของชุมชนและท้องถิ่น

2. ตลาดนักท่องเที่ยว เป็นส่วนของความ ต้องการในการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งหมายรวมถึง กิจกรรม รูปแบบหรือกระบวนการการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่

3. บริการการท่องเที่ยว ได้แก่ การบริการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ หรือกิจกรรมที่มีผล เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น ๆ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ประสบความสำเร็จ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญกับ ทั้ง 3 องค์ประกอบดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและ ข้อควรคำนึงถึง

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยการ ประเมินจากสภาพแหล่งท่องเที่ยวและตลาดการ ท่องเที่ยว สามารถกำหนดรูปแบบโดยพิจารณาที่ตั้ง แหล่งเกษตร และโอกาสการตลาดเป็นรูปแบบการ พัฒนา แบ่งออกได้ 4 ประเภทดังนี้ (สถาบันวิจัย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2544: 28)

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแหล่งท่องเที่ยวหลัก

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเสริมในแหล่งท่องเที่ยวหลัก สามารถใช้สำหรับการท่องเที่ยวช่วงเวลาสั้น ๆ โดย วางเป้าหมายเพื่อดึงนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวใน แหล่งท่องเที่ยวหลัก กรณีนี้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ไม่จำเป็นต้องมีศักยภาพสูง เนื่องจากการเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวหลักมักจะตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมด้านการ ตลาด คือสามารถเดินทางไปท่องเที่ยวได้สะดวก ซึ่ง

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับแนวทางการพัฒนารูปแบบนี้ คือ ตลาดเกษตรกร

2. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เกษตรและแหล่งเกษตร

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ต้องการสร้างชื่อเสียงและจุดหมายในการเดินทางของนักท่องเที่ยว เนื่องจากย่านการเกษตรที่มีขนาดใหญ่และมีความดึงดูดใจสูง จะถูกจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่จัดลำดับความสำคัญสูงต่อการท่องเที่ยวในการพัฒนาตามรูปแบบนี้สามารถพัฒนาตลาดเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทต้องการทัศนศึกษาหรือศึกษาวัฒนธรรมของแหล่งการเกษตร เพื่อการขยายผลผลิตทางการเกษตร การผลิตและวิถีชีวิตซึ่งจะสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความสมบูรณ์

3. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในโครงข่ายการท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวที่กระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ มีศักยภาพ และมีความเป็นไปได้ที่จะจัดเป็นโครงข่ายการท่องเที่ยว โดยจัดแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรผสมกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นจนเป็นสินค้าท่องเที่ยวเดียวกัน แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ตั้งอยู่กระจายทั่วไปอาจไม่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเป้าหมายในการเดินทาง จึงควรกำหนดเป็นจุดการท่องเที่ยวในโครงข่ายการท่องเที่ยว อาจเป็นตลาดเกษตรกรหรือแหล่งผลิตทางการเกษตรที่มีความน่าสนใจในการพัฒนาจัดเป็นจุดท่องเที่ยวเพื่อสร้างชื่อเสียงให้สินค้าเกษตร การขายผลผลิตหรือจัดเป็นที่พักขึ้นอยู่กับความเหมาะสม โดยดึงดูดนักท่องเที่ยวที่เดินทางผ่านหรือต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวให้อยู่ในโปรแกรมการเดินทาง

4. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเฉพาะ

แหล่งเกษตรที่จัดเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะของการเกษตรและมีความดึงดูดใจสูง การเกษตรที่เป็นปรากฏการณ์ทางการเกษตรหรือแหล่งผลิตเกษตรที่หายาก ตัวอย่างเช่น แหล่งผลิตไวน์ในประเทศไทย ถือว่าเป็นพืชผลการเกษตรที่ใหม่และสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเฉพาะให้เป็นเป้าหมายในการเดินทาง หรือแหล่งท่องเที่ยวประกอบที่สำคัญในโครงข่ายการท่องเที่ยว

ขณะที่ อร สีแพร (2544: 36) ระบุว่า ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีข้อควรคำนึงถึงดังต่อไปนี้

1. ผลกระทบจากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการการท่องเที่ยวในพื้นที่เกษตรกรรม เช่น ลูชา ลานจอดรถ สิ่งปลูกสร้าง เป็นต้น จำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมความกลมกลืนกับพื้นที่

2. ผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อาจส่งผลกระทบต่อดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร กระบวนการในการผลิต และคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตรได้ ถ้าหากขาดการจัดการที่ดี

3. การให้บริการการท่องเที่ยวบางรูปแบบ จำต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมและความพร้อมของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวในหมู่บ้านเกษตรกรในลักษณะพักแรมกับเกษตรกร

4. การส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยหน่วยงานภาครัฐ ถึงแม้ว่าในด้านหนึ่งจะเป็นการช่วยเหลือชาวบ้านที่ขาดโอกาสและความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีโอกาสในการที่จะได้รับประโยชน์มากขึ้น แต่อีกด้านหนึ่งในการดำเนินการดังกล่าวเป็นนโยบายจากส่วนกลางจึงอาจจะทำให้การพัฒนาดังกล่าวล้มเหลว เนื่องจาก

ผู้สนับสนุนเองขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบ การท่องเที่ยว ตลอดจนขาดความเข้าใจความต้องการ ที่แท้จริงของชาวบ้านและคนในชุมชน

5. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในกลุ่ม เกษตรกรที่มีข้อจำกัดด้านเงินทุนจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้อง ดำเนินการอย่างรอบคอบและค่อยเป็นค่อยไป เพื่อ พัฒนาทรัพยากรที่มีคุณค่าอยู่แล้วในท้องถิ่นให้เกิด ประโยชน์สูงสุด

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถดำเนินการได้หลายแนวทาง และขึ้นอยู่กับ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ อย่างไรก็ตาม ก็มีอาจ ละเลยผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น เพราะการพัฒนา ย่อมนำมาทั้งสิ่งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ จะ ทำอย่างไรให้ได้มากกว่าเสีย นี้ต่างหากเป็นสิ่งที่ควร ตระหนัก

ลักษณะและรูปแบบของกิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ลักษณะและรูปแบบของกิจกรรมที่จะให้บริการ นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละแห่ง นั้นมีหลากหลายกิจกรรม แล้วแต่สภาพของแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละแห่ง (เดชา ไต้สูงเนิน, 2543: 46) ได้แก่

1. การแสดงสินค้าหรือสาธิต แปลงสาธิตพันธุ์ พืชสวยงามและหลากหลาย เช่น กล้วยไม้ดอกไม้ พืชผักในท้องถิ่น และจากต่างประเทศที่น่าตื่นตาตื่นใจ แปลงรวบรวมพันธุ์ชนิดต่าง ๆ เช่น พันธุ์กล้วยไม้ พันธุ์พริก พันธุ์มะเขือ เป็นการรวมพันธุ์จากแหล่ง ต่าง ๆ ทั่วโลก การแสดงขั้นตอนการปฏิบัติการต่าง ๆ ทางเกษตร เช่น การปลูก ดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว

ผลผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุภัณฑ์ การแปรรูปผลผลิต การเลี้ยงไหม การเลี้ยงผึ้ง การเลี้ยงครั่ง การแสดงประเพณี วัฒนธรรมด้าน การเกษตรในอดีตที่ผ่านมา เช่น การตกกล้า การไถนา การดำนา การเก็บเกี่ยว การซ่อมข้าวหรือตำข้าว การเก็บเกี่ยวพืชผลและแปรรูป การแสดงงานฝีมือ หรือหัตถกรรมต่าง ๆ การแสดงอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องไม้ และวิธีการเกษตรของไทยในอดีต

2. ให้นักท่องเที่ยวร่วมกิจกรรมระยะสั้น การเข้า ชมสวนเกษตร เช่น ดอกไม้ พืชผัก สมุนไพร ผลไม้ โดยนักท่องเที่ยวอาจเก็บผลผลิตกินเองจากต้น หรือ การซื้อผลผลิตโดยเลือกเก็บเองได้ มีทั้งความสวยงาม ความแปลกตา และบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ ทำกิจกรรมพื้นบ้านระยะสั้นร่วมกับชาวบ้าน เช่น ซี่ควาย นั่งเกวียน ไถนา กรีดยาง ยกยอ พายเรือ ทอดแห

3. ให้นักท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้าน เพื่อศึกษา และสัมผัสการใช้ชีวิตของชาวชนบทเกษตร โดยให้ นักท่องเที่ยวได้รับบริการที่อบอุ่น ปลอดภัย สะอาด สะอาด

4. การอบรมให้ความรู้การเกษตรแผนใหม่และ ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน ฝึกหัดปฏิบัติ เกี่ยวกับการทำการเกษตรสมัยใหม่ เช่น การปลูก และดูแลรักษาพืช การแปรรูปและเก็บรักษาผลผลิต ทางเกษตร ซึ่งอาจจะมีการมอบประกาศนียบัตร หรือการให้ฝึกหัดปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญา ของชาวบ้านในชนบท เช่น ศึกษาแมลงที่เป็นประโยชน์ พืชผักพื้นเมืองที่กินได้ การเก็บเห็ดในป่า การทำ ข้าวเม่า การทำขนมจีน การทำน้ำตาลจากมะพร้าว และตาลโตนด การเก็บเกี่ยวข้าวด้วยแกระ การนวด แพนโบราณและการอบสมุนไพรการเผาข้าวหลาม

5. จำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร
สินค้าอาหารเกษตรแปรรูปที่หลากหลายของกลุ่ม
แม่บ้านเกษตรกร สินค้าหัตถกรรมพื้นเมืองของ
เกษตรกร ของใช้และของที่ระลึกต่าง ๆ ผักสด ผลไม้
สด ดอกไม้สด ต้นพันธุ์พืช เมล็ดพันธุ์พืชที่น่าสนใจให้
นักท่องเที่ยวซื้อไปปลูกเอง อาหารที่ผลิตและเตรียม
ในพื้นที่แบบง่าย ๆ แต่สะอาด เช่น ข้าวโพดต้ม ถั่วต้ม
เผือกต้ม มันต้ม อ้อยคั่ววัน ผลไม้สด อาหารสำเร็จรูป
บรรจุถุงหรือกล่อง น้ำผัก น้ำผลไม้ต่าง ๆ

6. ให้เส้นทางด้านธุรกิจเกษตร ในช่วงที่ธุรกิจอื่น ๆ
ประสบปัญหาเนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำเช่นในปัจจุบัน
นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งเดินทางเพื่อมาหาช่องทางในการ
ทำธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เนื่องจาก
เป็นธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนรวดเร็ว และเป็นธุรกิจที่
ยังก้าวหน้าไปได้ ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส พบเห็น
กิจกรรมของเกษตรกร แล้วอาจจะเกิดแนวคิดในการ
ทำธุรกิจ โดยร่วมลงทุนกับเกษตรกร เช่น ร่วมกับ
เกษตรกรทำการผลิตเพื่อแปรรูป เพื่อส่งออกและ
จำหน่ายภายในประเทศ หรือร่วมกันผลิตและจำหน่าย
สินค้าหัตถกรรมต่าง ๆ การท่องเที่ยวในลักษณะนี้
นอกจากจะเอื้อผลประโยชน์อย่างสูงให้แก่เกษตรกร
แล้ว ยังเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยเหลือภาคธุรกิจอื่นที่
ได้รับผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน

ทั้งนี้ การที่จะนำเสนอลักษณะและรูปแบบของ
กิจกรรมใดให้แก่นักท่องเที่ยวนั้น ขึ้นอยู่กับจุดแข็ง
ของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ประกอบกับความ
ต้องการของนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม มีโอกาสจะเลย
วัตถุประสงค์สำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิง
เกษตรว่าดำเนินการเพื่ออะไร และเมื่อดำเนินการแล้ว
บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่

ประสบการณ์จากต่างประเทศ

แนวคิดในการนำทรัพยากรด้านการเกษตรมาใช้
เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเกิดขึ้นมานานแล้ว
ในต่างประเทศ ได้แก่ นิวซีแลนด์และออสเตรเลีย
นอกจากนี้ยังมีการนำทรัพยากรด้านการเกษตรของ
ประเทศนั้น ๆ มาพัฒนาจัดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว
เชิงเกษตรในรูปแบบโฮมสเตย์ (Home Stay) โดยการ
จัดให้นักท่องเที่ยวพักรวมกันอยู่ในบ้านของเกษตรกร
โดยแบ่งห้องไว้คอยบริการ หรือการท่องเที่ยวใน
รูปแบบฟาร์มสเตย์ (Farm Stay) โดยการจัดให้
นักท่องเที่ยวพักต่างหาก ไม่พักรวมกับบ้านของ
เกษตรกร โดยแบ่งห้องไว้ให้บริการ

ตัวอย่างประเทศที่นำทรัพยากรด้านการเกษตร
มาพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น เมื่อหลาย
สิบปีที่ผ่านมามีอุตสาหกรรมเกษตรของนิวซีแลนด์
ถือว่าเป็นกระดูกสันหลังของประเทศ โดยสร้างรายได้
จากการส่งออกผลิตภัณฑ์การเกษตรถึง 80 เปอร์เซ็นต์
ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด และสัดส่วนนี้ได้
เปลี่ยนแปลงลดลงมาเป็นลำดับ เกษตรกรในนิวซีแลนด์
จึงปรับเปลี่ยนบทบาทจากการทำการเกษตรมาเป็น
การบริหารจัดการฟาร์มเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว
ซึ่งประกอบกับความงามของท้องทุ่งและวิถีชีวิตของ
ชนบทจึงเป็นจุดดึงดูดใจให้ผู้คนในเมืองเข้าไปเยี่ยม
ชมสัมผัสกับความงามทางธรรมชาติ ในการบริการจัด
การฟาร์มให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวมีการเปิดให้บริการ
ที่พักในฟาร์มให้นักท่องเที่ยว โดยมีเจ้าของฟาร์ม
ที่เปิดให้บริการกว่า 1,000 แห่ง ทำให้นิวซีแลนด์
สามารถสร้างรายได้จากการให้บริการที่พักแบบ
ฟาร์มสเตย์ ถึงร้อยละ 35 ของรายได้จากฟาร์ม
ทั้งหมด ซึ่งถือว่ามีอัตราส่วนสูงมากกว่าการให้
บริการฟาร์มสเตย์ในเยอรมันและอังกฤษ ที่มีการนำ
ทรัพยากรทางการเกษตรมาจัดเป็นการท่องเที่ยวเชิง

เกษตรและการจัดให้บริการแบบฟาร์มสเตย์ โดยมี ลักส์ส่วนเพียงร้อยละ 20 และร้อยละ 19 ตามลำดับ (รัฐจวน ทองรุต, 2545: 8)

ขณะที่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในกรีซ เกิดจาก ครอบครัวเล็ก ๆ ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การเกษตรในพื้นที่ชนบท และทำรายได้ให้แก่ครอบครัว นอกเหนือจากการทำฟาร์มเกษตร โดยเปิดโอกาส ให้ผู้มาเที่ยวได้พักผ่อนในวันหยุด ซึ่งอยู่ภายใต้ สิ่งแวดล้อมที่สงบและเรียนรู้วิถีชีวิตชนบท รวมทั้ง ใช้ชีวิตแบบฟาร์ม และเลือกซื้อสินค้าท้องถิ่นที่ น่าสนใจ โดยที่มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการบริการ การท่องเที่ยวให้แก่ครอบครัวที่เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตรเพื่อให้เกิดมาตรฐานในการบริการที่เหมือนกัน (Roberts and Hall, 2001: 150)

ในสหรัฐอเมริกามีการประมาณการว่า ชาวอเมริกัน ประมาณร้อยละ 30 ไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิง เกษตรอย่างน้อยปีละครั้ง (Barry and Hellerstein, 2004: 42) ผลการศึกษา พบว่า แรงบันดาลใจที่ทำให้ เกิดผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกิดจากเหตุผล ทางด้านเศรษฐกิจและความยั่งยืนของสังคมและ วัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้เกิดรายได้ นอกเหนือจากผลิตผลทางการเกษตร โดยทางฟาร์ม มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในฟาร์มที่น่าสนใจ คือ การศึกษาชีวิตในการทำเกษตร ฟางข้าวที่นำ มาทำเป็นก้อน ซึ่งเป็นสังคมและวัฒนธรรมในการ ดำเนินชีวิตของเกษตรกรเวอร์จิเนีย นอกจากนี้ยัง มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น คือ การทำต้น คริสต์มาส ซึ่งสร้างรายได้เพิ่มให้แก่เจ้าของฟาร์ม ทางด้านการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวดำเนินการโดย เจ้าของพื้นที่เอง รวมทั้งการสร้างกิจกรรมต่าง ๆ จึง ทำให้เป็นที่นิยม ซึ่งปัจจัยที่กล่าวมาทำให้เกษตรกร

เกิดแรงบันดาลใจที่จะประกอบกิจการในรูปแบบการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเวอร์จิเนีย (McGehee and Kim, 2004: 166)

นอกจากนี้ผู้เขียนมีโอกาสเดินทางไปโอกินาวา ประเทศญี่ปุ่น เพื่อไปศึกษาดูงานสวนลับประดนาโกะ (Nago Pineapple Park) ซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองนาโกะ ห่างจากเมืองนาฮาซึ่งเป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุดของ โอกินาวา 75 กิโลเมตร สวนลับประดนาโกะ มีจุดเด่นในแง่ของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่มีรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้ง การแสดงสินค้า การอบรมให้ความรู้ทางการเกษตร รวมถึงการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ซึ่งแม้สวนลับประดนาโกะจะมีพื้นที่ไม่มากนัก แต่ สามารถพัฒนาศักยภาพให้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว อันโดดเด่นของโอกินาวา สวนเกษตรแห่งนี้ได้รับการ พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการนำ นักท่องเที่ยวเข้าศึกษาดูงานการจัดการสวนลับประด ให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของลับประด กระบวนการ แปรรูปลับประดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม รวมถึงการจัด แสดงและจำหน่ายผลผลิตจากลับประดในรูปแบบ ต่าง ๆ

ก้าวแรกไปถึงสวนลับประดนาโกะ ผู้เขียน ประทับใจกับการออกแบบการก่อสร้าง ตลอดจน สัญลักษณ์อันโดดเด่นของสวนลับประดแห่งนี้ที่จัดไว้ ให้นักท่องเที่ยวถ่ายภาพเป็นที่ระลึก และก่อนที่ นักท่องเที่ยวจะมีโอกาสเข้าไปสัมผัสกับด้านในของ สวนลับประดนาโกะนั้น จะต้องซื้อตั๋วก่อน โดย ลักษณะตัวก็ทำได้น่ารักสมกับเป็นแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งการจำหน่ายตัวก็เป็นการจัดระเบียบผู้เข้าชมได้เป็น อย่างดี ทำให้เจ้าของสวนสามารถนับและจำกัด จำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละช่วงเวลาได้อีกด้วย เพื่อไม่ให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเกินขีดความสามารถ

ที่สวนลี้ปะรดแห่งนี้จะรองรับได้ เพราะหากเป็นเช่นนั้นจริง แทนที่จะสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวผู้มาเยือน ก็อาจจะก่อให้เกิดความไม่สะดวกและความไม่พึงพอใจให้เกิดขึ้นแก่นักท่องเที่ยวได้

เมื่อเข้ามาด้านใน ทางสวนจะนำนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมแปลงปลูกลี้ปะรด โดยการใช้รถซึ่งควบคุมโดยระบบคอมพิวเตอร์ ทำให้ไม่ต้องใช้คนขับ อีกทั้งสามารถควบคุมทิศทางและความเร็วเพื่อให้นักท่องเที่ยวสัมผัสบรรยากาศภายในสวนลี้ปะรดได้อย่างเต็มที่ และยังสามารถลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นได้ หลังจากการเยี่ยมชมแปลงปลูกลี้ปะรดแล้ว นักท่องเที่ยวจะได้รับความรู้จากนิทรรศการที่แสดงการใช้ประโยชน์จากส่วนต่าง ๆ ของลี้ปะรด การแปรรูปลี้ปะรดเป็นผลิตภัณฑ์หลากหลายประเภท ตลอดจนยังมีโอกาสเห็นกระบวนการผลิตจริง อันเป็นการจุดประกายความคิดทางธุรกิจ เพื่อสามารถนำไปปรับใช้และสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นของตนได้ สุดท้ายนักท่องเที่ยวจะมีโอกาสเห็นผลิตภัณฑ์หลากหลายชนิดจากลี้ปะรด ทั้งลี้ปะรดสดและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากลี้ปะรด โดยมีพนักงานคอยแนะนำและให้บริการนักท่องเที่ยวได้ทดลองชิมผลิตภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ ตลอดจนถึงการซื้อกลับไปเป็นของฝากและของที่ระลึก พร้อมทั้งมีบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามที่เหมาะสมจะนำไปเป็นของฝากแก่ญาติมิตร

จากการที่ได้ศึกษาดูงานสวนลี้ปะรดนาโกะแห่งนี้ทำให้เห็นได้ว่า การรู้จักประยุกต์องค์ความรู้ ประกอบกับวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นก็สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าได้ นับเป็นหลักสำคัญประการหนึ่งของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งจะทำให้เกิดการจ้างงานและสร้างรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

สรุป

ในภาวะเศรษฐกิจที่ขยายตัวลดลงเช่นปัจจุบัน ประกอบกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนับเป็นโอกาสของทั้งเกษตรกรและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในการที่จะเข้าสู่ช่องว่างทางการตลาดดังกล่าว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้เพิ่มมากขึ้น การที่จะดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องทำความเข้าใจแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ถ่องแท้ ไม่ละเลยปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ อีกทั้งการศึกษาประสบการณ์จากต่างประเทศก็เป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยมีโอกาสประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- Barbieri, C. 2010. "An Importance-Performance Analysis of the Motivations behind Agritourism and Other Farm Enterprise Developments in Canada." *Journal of Rural and Community Development* 5, 1/2: 1-20.
- Barry, J.J., and Hellerstein, D. 2004. *Outdoor Recreation for 21st Century America: The National Survey on Recreation and the Environment*. State College, PA: Venture.
- Carpio, C.E., Wohlgenant, M.K., and Boonsaeng, T. 2008. "The Demand for Agritourism in

- the United States.” **Journal of Agricultural and Resource Economics** 33, 2: 254-269.
- Che, D., Veeck, A., and Veeck, G. 2005. “Sustaining Production and Strengthening the Agritourism Product: Linkages among Michigan Agritourism Destinations.” **Agriculture and Human Values** 22: 225-234.
- Chimbandon, W. 2009. “Agrotourism in Bang Bai Mai Sub-district, Mueang Surat Thani District.” Master’s thesis, Department of Business Administration, Faculty of Business Administration, Chiang Mai University. (in Thai).
- วันทนา ฉิมบ้านดอน. 2552. “การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำบลบางไผ่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Hui, J. 1990. **Tourism Banks Study**. Australia: Joseph Banks Group.
- King Mongkut’s Institute of Technology Ladkrabang. 2011. **Agritourism** [Online]. Available: http://www.kmitl.ac.th/agritech/nutthakorn/04090035_2202/multiweb/agrotour/prapeat.htm (in Thai).
- สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. 2554. **การท่องเที่ยวเชิงเกษตร** [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: http://www.kmitl.ac.th/agritech/nutthakorn/04090035_2202/multiweb/agrotour/prapeat.htm
- McGehee, N., and Kim, K. 2004. “Motivation for Agri-Tourism Entrepreneurship.” **Journal of Travel Research** 43, 2: 161-170.
- Phillip, S., Hunter, C., and Blackstock, K. 2010. “A Typology for Defining Agritourism.” **Tourism Management** 31: 754-758.
- Poon, A. 1994. “The New Tourism Revolution.” **Tourism Management** 15, 2: 91-92.
- Radio Thailand. 2014. **Chairman of the Tourism Council of Thailand Estimate the Tourism in 2014 Grow by 12 Percent, Generating Revenue for the Country 1.16 Trillion Baht** [Online]. Available: http://thainews.prd.go.th/centerweb/News/NewsDetail?NT01_NewsID=WNECO5612200020016 (in Thai).
- สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย. 2557. **ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประเมินแนวโน้มการท่องเที่ยวปี 57 คาดการณ์จะขยายตัวร้อยละ 12 สร้างรายได้เข้าประเทศ 1.16 ล้านล้านบาท** [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: http://thainews.prd.go.th/centerweb/News/NewsDetail?NT01_NewsID=WNECO5612200020016
- Roberts, L., and Hall, D. 2001. “Rural Tourism and Recreation: Principles to Practice.” **Journal of Travel Research** 40, 2: 147-155.
- Seeprae, O. 2001. **Characteristics of Network Equipment to Support Tourism in Nakhon Ratchasima Province**. Bangkok: Created Mild. (in Thai).
- อร สี่แพร. 2544. **ลักษณะเฉพาะของเกษตรกรรมที่สนับสนุนโครงข่ายการท่องเที่ยวจังหวัด**

- นครราชสีมาและพื้นที่ต่อเนื่อง.** กรุงเทพมหานคร: ศรีเอท มายด์.
- Srisawat, P. 2010. "Suratthani Agritourism: Agricultural Resource-based Research to Sustainable Tourism." **Research Community** 15, 85: 16-19. (in Thai).
- ปารณีย์ ศรีสวัสดิ์. 2553. "การท่องเที่ยวเชิงเกษตร สุราษฎร์ธานี: การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน." **ประชาคมวิจัย** 15, 85: 16-19.
- Sudakao, W. 2012. "Potential for Agro-tourism Development in Mandarin Orchards Mae Taeng District, Chiang Mai Province." Master's thesis, Department of Business Administration, Faculty of Business Administration, Chiang Mai University. (in Thai).
- วรการ สุดาแก้ว. 2555. "ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในสวนส้มอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่." วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เชียงใหม่.
- Tancharoen, S. 2013. "Travel Exhibition Influencing the Purchasing Decision Making on Domestic Travel of Thai Tourists." **University of the Thai Chamber of Commerce Journal** 33, 2: 1-15. (in Thai).
- สุดถนอม ดันเจริญ. 2556. "การจัดนิทรรศการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อบริการท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวไทย." **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย** 33, 2: 1-15.
- Thailand Institute of Scientific and Technological Research. 2001. **Studies to Guide the Development and Management of Agricultural Tourism.** Bangkok: Customer Service Consultant, Thailand Institute of Scientific and Technological Research. (in Thai).
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2544. **การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.** กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายบริการอุตสาหกรรมและที่ปรึกษา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- Thanapholkiet, N. 2004. "The Potential Evaluation of Agro-tourism in Wang Nam Kiew, Nakhon Ratchasima." Master's thesis, Department of Business Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University. (in Thai).
- นาดยา ธนพลเกียรติ. 2547. "การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอลำปาง จังหวัดนครราชสีมา." วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Thongrut, R. 2002. **Farm Stay in New Zealand.** Bangkok: Created Mild. (in Thai).
- รัฐจวน ทองรอด. 2545. **ฟาร์มสเตย์ในนิวซีแลนด์.** กรุงเทพมหานคร: ศรีเอท มายด์.
- Tongsoongnuen, D. 2000. "Agricultural Tourism Management: A Case Study of Banmoungkam, Pongyang, Chiang Mai." Master's Independent Study, Department of Business Administration, Faculty of

- Business Administration, Chiang Mai University. (in Thai).
- เดชา ไต้สูงเนิน. 2543. “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเกษตร กรณีศึกษานมม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่.” การค้นคว้าแบบอิสระปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Tourism Authority of Thailand. 2003. **Agrotourism All over Thailand.** Bangkok: Tourism Authority of Thailand. (in Thai).
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2546. **Agrotourism ท่องเที่ยวเกษตรทั่วถิ่นไทย.** กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- Tourism Authority of Thailand. 2007. **Annual Report of the Tourism Authority of Thailand.** Bangkok: Tourism Authority of Thailand. (in Thai).
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2550. **รายงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยประจำปี.** กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- Watthanaleungarun, W. 2001. “Agrotourism in the Irrigation of Wisdom: A Case Study of the Huay Mae Ekang, Mae Win, Mae Wang, Chiang Mai Province.” Master’s Independent Study, Department of Business Administration, Faculty of Business Administration, Chiang Mai University. (in Thai).
- วรพล วัฒนเหลียงอรุณ. 2544. “การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระบบเหมืองฝายของภูมิปัญญาชาวบ้าน: กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยอีค่าง ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่.” การค้นคว้าแบบอิสระปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Chetsada Noknoi received his D.P.A. in human resource management from National Institute of Development Administration, Thailand. Currently, he is an assistant professor at the Economics and Business Administration Faculty, Thaksin University, Thailand. He has published 6 books, 28 papers in International Journals, 29 papers in National Journals and 30 papers in various International and National Conferences.